

กิจการนักศึกษา (Student Affairs)

1

ถนน อิศรกำแหง

มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

17 มีนาคม 2563

กิจการนักศึกษา (Student Affairs)

- **ปรัชญาการศึกษา**

กิจการนักศึกษา ขึ้นอยู่กับปรัชญาการศึกษา เมื่อปรัชญาการศึกษาเปลี่ยนไปตามยุคสมัย ความคิด หลักการ และการดำเนินงานด้านกิจการศึกษาก็เปลี่ยนไปด้วย

การจัดการศึกษาในปัจจุบัน ได้รับอิทธิพลจาก ปรัชญาการศึกษาแบบพัฒนาการ (progressive education) ซึ่งเน้นการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนในทุกด้าน หรือพัฒนาคนทั้งตัว (developed as a whole person) ทั้งทางด้านร่างกาย สุขภาพอนามัย ด้านจิตใจ ด้านสติปัญญา ด้านสังคม และด้านวุฒิภาวะทางอารมณ์

- **หลักการเด่น ๆ ของการศึกษาแบบพิพัฒนาการ (progressive education)**
คือ

- การเรียนรู้เกิดจากการกระทำ (learning by doing) ผ่านการทดลองต่าง ๆ (experimental learning) เป็นลักษณะการเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นผู้ปฏิบัติ ผู้กระทำ (active learning)
- เน้นการเรียนรู้โดยการแก้ปัญหา (problem solving) การคิด การวิเคราะห์ (critical thinking)
- เน้นการทำงานเป็นกลุ่ม (group work) เพื่อพัฒนาความร่วมมือซึ่งกันและกัน ให้มีผลงานของกลุ่ม และเป็นการพัฒนาทักษะทางสังคม (social skills) ไม่เน้นการเรียนรู้โดยการถ่ายทอดความรู้ความจำและการเรียนจากตำรา แต่เน้นการเรียนรู้จากหลายแหล่ง และจากประสบการณ์ (experiential learning)

- เน้นการเรียนรู้ตลอดชีวิต (life-long learning) ปลูกฝังทักษะ
การเรียนรู้การศึกษาค้นคว้า การเห็นคุณค่าในความรู้

Of all human creation, knowledge is the best.

- เน้นการประเมินผลการเรียน โดยดูผลงานและ โครงการที่ผู้เรียน
เสนอ (outcome based evaluation)

● การจัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษา

มุ่งเน้นการพัฒนาการศึกษาโดยองค์รวม หรือพัฒนาผู้เรียนทุกด้าน (holistic development) ซึ่งประกอบด้วย 3 ส่วนสำคัญ คือ

- การศึกษาทั่วไป (general education)
- การศึกษาวิชาเฉพาะ (specialized education)
- กิจการนักศึกษา (student affairs)

ทั้ง 3 ส่วนนี้ จะต้องจัดให้เกี่ยวเนื่องสัมพันธ์กัน เพื่อพัฒนาผู้เรียนทั้งตัว (developed a person as a whole)

องค์ประกอบของการพัฒนานักศึกษาโดยองค์รวม

ด้านวิชาการ (academic affairs) ⁶		ด้านกิจการนักศึกษา (student affairs)
วิชาการศึกษาทั่วไป (general education)	วิชาเฉพาะหรือวิชาเอก (specialized education)	การบริการและกิจกรรมนักศึกษา (services and activities)
ความเป็นผู้รอบรู้ (well-rounded)	การศึกษาวิชาชีพ (professional training)	การบริการทางสุขภาพและอนามัย (physical - mental health)
ความรักในความรู้ (appreciation of knowledge)	การฝึกทักษะปฏิบัติ (practical skills)	การบริการทางด้านความมั่นคงภัย (security and safety)
ทักษะและความรับผิดชอบทางสังคม (social skills and responsibilities)	เนื้อหาสาระหลักสูตรวิชาชีพ (curriculum content)	การแนะแนวและการให้คำปรึกษา (guidance and counseling)
ทักษะทางปัญญา (intellectual skills)	วิธีการศึกษาค้นคว้า (learning methodology)	องค์การนักศึกษา- สภานักศึกษา (government and council)
คุณธรรมและจริยธรรม (moral and ethical person)	จรรยาบรรณของวิชาชีพ (professional ethics)	กิจกรรมและชุมนุม (student activities and club)
ความซาบซึ้งในศิลปะ วัฒนธรรม (appreciation of arts and culture)	เทคโนโลยีที่ใช้ในวิชาชีพ (technological application)	การบริการสังคม (social services)

- ด้านวิชาการ (academic affairs)

มหาวิทยาลัยยุคแรกๆ โดยเฉพาะในทวีปยุโรปทางเหนือ จัดการศึกษาโดยเน้น ศิลปะวิทยาการ (liberal arts education) เพื่อสร้างพลเมืองให้มีความรอบรู้ รักในความรู้ พัฒนาทักษะทางปัญญา ความสามารถในการคิด การวิเคราะห์และการแก้ปัญหา มีความรับผิดชอบต่อสังคม และมีภาวะความเป็นผู้นำสูง ไม่เน้นวิชาชีพใดวิชาชีพหนึ่ง โดยเฉพาะ (professions) เช่น มหาวิทยาลัยออกซ์ฟอร์ด (Oxford, England 1167) มหาวิทยาลัยเคมบริดจ์ (Cambridge, England 1209)

ในขณะที่ มหาวิทยาลัยในยุโรปทางใต้ เน้นวิชาชีพ (professions) โดยเฉพาะ ด้านการแพทย์ (medicine) ด้านกฎหมาย (law) และเทววิทยา (theology) เช่น มหาวิทยาลัยบอลอญญา อิตาลี (Bologna, Italy 1088) มหาวิทยาลัยซาลามังกา (Salamanca, Spain 1218)

หลังจากการตั้ง **University of Virginia** เมื่อปี ค.ศ. 1819 ซึ่งเปิดสาขาวิชาเฉพาะทาง (วิชาเอก) อย่างกว้างขวาง มหาวิทยาลัยต่าง ๆ จัดการศึกษาตามอย่างมหาวิทยาลัยเวอร์จิเนีย ทั้งนี้เป็นเพราะการพัฒนาทางเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมต้องการผู้สำเร็จวิชาชีพเฉพาะต่างๆ เป็นจำนวนมาก ต่อมาระยะหนึ่งเกิดการวิพากษ์วิจารณ์ว่า ผู้สำเร็จการศึกษามีความรู้ที่แคบ ขาดความรอบรู้ และทักษะชีวิตที่สำคัญอื่นๆ การโต้เถียงมีความเผ็ดร้อนมากขึ้น (**hot debate**) ประธานาธิบดีทรูแมน จึงได้ตั้งคณะกรรมการการอุดมศึกษาขึ้นมา (**Commission on Higher Education**) เมื่อปี ค.ศ. 1947

คณะกรรมการชุดนี้ จึงเสนอให้จัดการศึกษาในมหาวิทยาลัยโดยมีหลักสูตรที่ประกอบด้วย วิชาทางด้านศิลปวิทยาการ (**liberal arts**) และวิชาชีพ (**profession**) โดยเรียกวิชาการส่วนแรกว่า การศึกษาทั่วไป (**general education**) และส่วนที่ 2 ว่า วิชาเฉพาะ (**specialized education**) หรือวิชาเอก (**major subject**)

- **ด้านกิจการนักศึกษา (student affairs)**

- ประวัติ การจัดตั้งมหาวิทยาลัยในยุคแรก จัดเป็นสถาบันการศึกษาที่อยู่ประจำ (residential) มีอาจารย์ผู้สอนดูแลปกครองนักศึกษาแทนบิดามารดา (in loco parentis in the place of parents)
- ด้านการเรียน ความประพฤติ ระเบียบวินัย
- พัฒนาการ เมื่อปรัชญาการศึกษาเปลี่ยนไปเป็นแบบพิพัฒนาการ (progressive education) ความคิดทางกิจการศึกษาก็เปลี่ยนไปตามปรัชญา คือ เน้นการพัฒนานักศึกษาทั้งตัว (as a whole) ซึ่งถือเป็นหัวใจของการจัดกิจการนักศึกษา โดยเชื่อมโยงกับ สวัสดิภาพ สวัสดิการ และบริการช่วยเหลืออื่นๆ

- ผู้ปฏิบัติหน้าที่ด้านกิจการนักศึกษา จึงเปลี่ยนจากอาจารย์ผู้สอน ซึ่งเคยปกครองดูแลนักศึกษา เป็นบุคลากรด้านกิจการนักศึกษา (student affairs personnel หรือ student affairs practitioner) ซึ่งได้รับการศึกษาอบรมทางด้านนี้โดยเฉพาะ จนกลายเป็นวิชาชีพ (professionals) บุคคลวิชาชีพนี้จึงมีคุณลักษณะเด่นๆ คือ

1. มีความเข้าใจและเห็นคุณค่าในงานกิจการนักศึกษา
2. มุ่งมั่นให้งานกิจการนักศึกษา ส่งเสริมและสนับสนุนให้นักศึกษาเกิดการพัฒนาทุกด้าน
3. มีความเข้าใจว่างานกิจการนักศึกษาจะประสบผลสำเร็จ จะต้องทำงานร่วมกับหลายฝ่าย ทั้งอาจารย์ ผู้บริหาร บุคลากร นักศึกษา และผู้ปกครอง
4. มีการประเมินงานเพื่อการปรับปรุงพัฒนาอยู่เสมอ
5. ปรับปรุงพัฒนาตนเองให้เป็นบุคลากร ที่มีความสามารถในวิชาชีพนี้

ขอบเขตของงานด้านกิจการนักศึกษา (Areas of Student Affairs)

หมายถึงการจัดบริการความช่วยเหลือ ในการพัฒนานักศึกษาแบบครบวงจร ตั้งแต่ก่อนเข้าเรียนจนกระทั่งสำเร็จการศึกษาออกไปเป็นศิษย์เก่า ประกอบด้วยงานที่สำคัญ 19 ประการ ดังต่อไปนี้

1. การรับนักศึกษา (admission) หมายถึงการสื่อสารทำความเข้าใจใน มหาวิทยาลัย หลักสูตรต่าง ๆ ตลอดจนการบริการและการให้ความช่วยเหลือนักศึกษา (recruitment) การลงทะเบียนเรียน (enrolment) และการสนับสนุนช่วยเหลือด้านการเงิน (financial aids)

2. การพัฒนาสมรรถภาพด้านการศึกษา (developmental education) หมายถึงการพัฒนาทักษะด้านการเรียน อันจะนำไปสู่ความสำเร็จ เช่น ทักษะในการสื่อสาร ด้านการพูด การอ่าน การเขียน การเสนอผลงาน และทักษะด้านการคิดคำนวณ ให้มีความพร้อมในการศึกษาในระดับอุดมศึกษา

3. การให้บริการทางวิชาการ (academic services) หมายถึงการให้คำปรึกษาเกี่ยวกับหลักสูตร รายวิชา การจัดบริการสอนซ่อมเสริมและการติว (remedial and tutoring) การจดบันทึกคำบรรยาย (note taking) การเขียนงานทางวิชาการ (academic writing) การบริหารจัดการเวลาในการเรียน (time management)

4. การแนะแนวและการให้คำปรึกษา (guidance and counseling) หมายถึงการแนะแนว การให้คำปรึกษาปัญหาทางการเรียน ปัญหาการปรับตัว ปัญหาทางสุขภาพ บริการให้คำปรึกษาด้านอาชีพ (career counseling) และปัญหาที่จะขอรับความช่วยเหลือด้านอื่น ๆ

5. การบริการห้องพยาบาล การบริการทางสุขภาพและสุขอนามัย (health and wellness)

6. การบริการด้านความมั่นคงปลอดภัยในมหาวิทยาลัย (safety and security)

7. การให้บริการด้านอาหาร (on campus dining)

8. การให้บริการด้านที่พัก (housing and residence) และบริการนักศึกษา
เดินเรียน (commuter students)

9. การบริการนักศึกษาที่มีความต้องการพิเศษ และนักศึกษานานาชาติ
(special and international students)

10. การกีฬาและสันทนาการ (sport and recreation)

11. กิจกรรมสร้างสรรค์ต่าง ๆ รวมถึงชุมนุม (creative activities and
student clubs)

12. กิจกรรมการเรียนรู้เกี่ยวกับชุมชน (community learning and
services)

13. ศูนย์นักศึกษา (student union) หมายถึงสถานที่ที่นักศึกษาใช้พบปะสังสรรค์ ประชุม สัมมนา สำนักงานองค์การนักศึกษา สภานักศึกษา ที่ทำงานฝ่ายกิจการนักศึกษา ร้านค้า ร้านอาหาร ร้านเสริมสวย ธนาคาร ไปรษณีย์ และอื่น ๆ
14. องค์การนักศึกษา สภานักศึกษา สโมสรนักศึกษา และชุมนุมต่าง ๆ
15. การฝึกรักษาดินแดน
16. การให้บริการสถานที่ทำกิจกรรมทางศาสนา
17. การบริการศิษย์เก่า — สมาคมศิษย์เก่า (alumni services and association)
18. การใช้เทคโนโลยีเพื่อการบริหาร บริหารและจัดการกิจการนักศึกษา
19. การประเมินผลและการปรับปรุงพัฒนางาน (evaluation and research and development)

การบริหารงานกิจการนักศึกษา

ในระยะแรกมหาวิทยาลัยมอบหมายให้อาจารย์ผู้สอนปกครองดูแลนักศึกษาแทนพ่อแม่ ผู้ปกครอง (in loco parentis) มหาวิทยาลัยที่มีนักศึกษาผู้ชายเรียกหัวหน้าผู้ดูแลว่า Dean of Men ส่วนมหาวิทยาลัยที่มีนักศึกษาผู้หญิงเรียกหัวหน้าผู้ดูแลว่า Dean of Women ถ้าเป็นมหาวิทยาลัยสหศึกษา (Co-ed) เรียกหัวหน้าผู้ดูแลว่า Dean of Students โดยมีอาจารย์ผู้สอนด้านต่างๆ มาเป็นผู้ช่วยงาน (staff)

ต่อมาเมื่อมหาวิทยาลัยพัฒนามากขึ้นเป็นแบบ comprehensive universities การบริหารงานด้านกิจการนักศึกษาเป็นระบบมากขึ้น มีการสร้างหน่วยงานย่อยๆ เพื่อครอบคลุมการบริการ การช่วยเหลือ และการพัฒนานักศึกษา ผู้บริหารฝ่ายกิจการนักศึกษาจึงมีตำแหน่งเป็นรองอธิการบดี บางมหาวิทยาลัยที่มีตำแหน่ง Provost ผู้บริหารด้านนี้ก็เป็นผู้ช่วย Provost ฝ่ายกิจการนักศึกษา

บุคลากรที่ปฏิบัติงานด้านกิจการนักศึกษา แบ่งออกเป็นกลุ่มต่างๆ ตามหน่วยงานย่อยๆ เหล่านี้ โดยมีหัวหน้าหน่วยงานและผู้ปฏิบัติการในหน่วยงาน บุคลากรทางด้านนี้ตั้งแต่ผู้บริหารและผู้ปฏิบัติการล้วนได้รับการศึกษาและการฝึกอบรมด้านกิจการนักศึกษา (ในสหรัฐอเมริกากำหนดให้ได้รับปริญญาโทเป็นขั้นต่ำ)

การประเมินผลด้านกิจการนักศึกษา

เป็นงานกิจการนักศึกษาที่ไม่ได้ดำเนินการอย่างเป็นระบบและอย่างสม่ำเสมอทั้ง ๆ ที่งานด้านการประเมินเป็นส่วนซึ่งบอกถึงประสิทธิภาพ ประสิทธิผล ความคุ้มค่าในการแก้ไขปรับปรุงให้ตรงจุดของปัญหา การดำเนินงานด้านกิจการนักศึกษาจึงมีความจำเป็นที่ต้องผนวกการประเมินผลให้เป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่ง โดยยึดถือเป้าหมายของการประเมินว่ากิจการนักศึกษาเป็นไปตามปรัชญาของกิจการนักศึกษา นั่นคือ มุ่งเน้นพัฒนานักศึกษาให้มีความเจริญงอกงามทั้งตัวหรือโดยองค์รวมเพียงใด วิธีการประเมินอาจจะใช้วิธีการเชิงระบบ (systems approach) ซึ่งประกอบด้วย

- ประเมินผลปัจจัยนำเข้า (input evaluation)
- ประเมินกระบวนการ (process evaluation)
- ประเมินผลที่เกิด (product/output evaluation)
- ประเมินผลรวมของ 19 ด้าน
- ประเมินผลแต่ละด้าน

เพื่อนำผลการประเมินมาปรับปรุงแก้ไขให้เป็นวงจรของการทำงานด้านกิจการนักศึกษาอย่างต่อเนื่อง

สภามหาวิทยาลัยกับนักศึกษา

สภามหาวิทยาลัยมีอำนาจหน้าที่ในการกำกับดูแลให้นักศึกษาประสบความสำเร็จในการศึกษาเล่าเรียน เป็นบัณฑิตที่มีมาตรฐาน คุณภาพ และคุณธรรมสูง เป็นกำลังคนที่สำคัญของประเทศในศตวรรษที่ 21 โดยระหว่างที่ศึกษาเล่าเรียนอยู่ในมหาวิทยาลัย นักศึกษาจึงควรได้รับบริการ การช่วยเหลือ และการดูแลเอาใจใส่ ในด้านการศึกษาเล่าเรียนและด้านอื่นๆ เสมือนหนึ่งเป็นลูกหลานของมหาวิทยาลัย (ทั้งลูกและทั้งศิษย์) การพบปะสื่อสารระหว่างสภามหาวิทยาลัยกับนักศึกษาเป็นเครื่องมือประการหนึ่งที่จะนำไปสู่เป้าหมายของการผลิตบัณฑิตให้มีลักษณะดังกล่าว สภามหาวิทยาลัยจึงริเริ่มให้นักศึกษาได้มีโอกาสเสนอความคิดเห็นที่ประชุมสภามหาวิทยาลัยโดยอาจจะรวมประเด็นในการเสนอดังนี้

1. เหตุผลที่เลือกมหาวิทยาลัยสวนดุสิตเป็นที่ศึกษาเล่าเรียน
2. สิ่งต่าง ๆ ที่ประทับใจในมหาวิทยาลัย
3. สิ่งที่ประสงค์จะให้มหาวิทยาลัยบริการหรือช่วยเหลือเพิ่มเติม

คณะแรกที่เข้าร่วมประชุมกับสภามหาวิทยาลัยคือ ตัวแทนองค์การและสภานักศึกษา ตามด้วยตัวแทนของผู้นำสโมสรนักศึกษาจากคณะต่าง ๆ ครั้งละคณะ ตัวแทนของวิทยาเขตและศูนย์การศึกษานอกที่ตั้ง ในการประชุมสภามหาวิทยาลัยครั้งต่อ ๆ ไป

ขอขอบคุณทุก ๆ ท่าน

ที่ให้คำแนะนำ เข้าร่วมประชุมในครั้งนี้